

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 328
סיון תשפ"ב

בדאי רואים בגמרא שחובה על הת"ח ועל מי שהוא מבין את ההלכות, רואה כמה אנשים מטלטלים במקומות שהעירוב אינו מסודר, לדאוג שיהיה להם עירוב כשר ומהודר.

החובה כוללת להדר את העירוב וכל מי שיכול לסייע מהויב בזה
הדבר הזה נוגע גם אלינו, אני אומר גם בשליחותו של האחראי המסור ר' אברהם שליט"א, שבמקום שיש קיבוץ של בני תורה, צריכים לסדר עירוב יותר טוב ממה שעושים בכל העיר. והחיוב הזה מוטל על הת"ח, וכשרם לא יכולים זה מוטל על כל הבני תורה, שהם אלו שמבינים את הצורך בתיקון הדבר.

בתשובות חת"ס (או"ח סי' פ"ט) מביא שבזמנו היה קושי מצד הממשלה לתקן עירובין בעיר, וכתב שם ומ"מ יראתי להזכיר בזה כי קשה הוא מאוד לתקן דבר זה או להשתדל אצל השר ועתה אם לבו הטהור מעוררו, לעורר לב החורים והסגנים על אלו ולתקן דבר זה זכור לטוב, ויהיה חלקי עמו ויזכר שמי על הדבר ג"כ, כדי שאהיה נטפל לעושי מצוה, עכ"ל. וזה דבר שנוגע גם פה בעיר, שהתחילו בהקמה של עירוב פנימי בעיר וזה נתקל בקשיים ברשויות, וממון ירד לטמיון, וחובה על כל מי שיכול להשפיע ולסייע בכל דרך עם הרשויות בהקמת עירוב זה, כדי שאלו שנאלצים להקל לנשותיהן לסמוך על העירוב יזכו לעירוב שעונה על יותר שיטות והלכות כפי שנלמדו בשיעורים האלו, ואין לשבת בחיבוק ידיים.

רה"י הגאון רבי שרגא שטינמן שליט"א

לאחר מכן הגיע מורנו הגאון רבי שרגא שטינמן שליט"א, ראש ישיבות ארחות תורה, ודיבר על היכולת הגדולה שיש לאדם עם כח הרצון, כאן יש עשרות אברכים שעסקו בנושא העירובים שהוא נושא קשה, ורכשו ידיעה טובה וברורה. כמה חשוב הדבר הזה, בפרט שזה דברים שנוגעים מאוד למעשה, וכאשר לא יודעים אותם, אפשר להיכשל הרבה מאוד בלי לשים לב.

הדברים האלו תמיד צריכים חיזוק, כאשר לא יודעים את ההלכות, קל להיכשל למעשה, כמו שר' משה אנגלרד אמר קודם, שגם את המפתח אי אפשר להוציא, וגם כשהמפתח נעוץ בחור הדלת, אסור לפתוח ולסגור את הדלת, כי נחשב שמוציא את המפתח. ועוד דוגמאות רבות. לכן חשוב מאוד שאברכים למדו את ההלכות האלו, ושיהיה חיזוק בענין העירוב, ושיזכו להצליח עם הלימוד שרכשו כאן.

מנומרי הרבנים שיעור על ששת הדברים בין העירובים

העבירה של המקושש שהעביר ברשות הרבים

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א, נמנע ממונו מלהשתתף, ומסר את דבריו לחשיבות המעמד המיוחד שמתכנסים לחיזוק לימוד הלכות עירובין עם הפרקטיקה. כידוע מובא בראשונים שמלאכת הוצאה היא "מלאכה גרועה", ועל דרך הדרוש יש לומר, כי אנשים לא נותנים חשיבות למלאכה זו ולכן מקילים בה בהרבה מקומות בצורה לא מבוקרת. ובאמת צריכים לדעת שיש הרבה פרטים בהלכות אלו, ופעמים שעוברים על מלאכת הוצאה בלי שימת לב.

ומה נאה שהמעמד הזה נערך בערב שבת קודש של פרשת "שלח", שבה מסופר על המקושש עצים, שמובא בגמי (שבת דף צו:) שהעבירה שלו היתה שהעביר ד' אמות ברשות הרבים.

וחשוב לחזק ולעודד את הציבור שילמדו הלכות אלו, ויבדקו את העירוב שבעיר שלהם וישאלו, וכך קדושת השבת תתעלה ותתעצם. עכ"ל.

דברי ברכה וחיזוק והשתתפות הרבנים בעיר

הגאון רבי מיכאל שוהם שליט"א, רב קהילת בית אבא, השוהה בחו"ל לצורך רפואת נכדו, דוד שמואל בן נעמה, שיהיה לו רפואה שלימה בקרוב. וביקש למסור את ברכתו לחזק ידי העוסקים במלאכת הקודש בעירוב למהדרין. העיר פתח תקוה זכתה והתברר בה אנשי תורה ובני תורה, וכמה

המעמד המיוחד לחיזוק העירובים בעיר פתח תקוה

בשבוע שעבר התקיים מעמד מיוחד לרגל סיום מחזור הלימוד של העירובין למעשה בעיר פתח תקוה. במחזור זה השתתפו עשרות אברכים מתושבי העיר, שעמלו במשך חצי שנה ללמוד את ההלכות המצויות בזמנינו, עם הפרקטיקה המצויה כיום בתיקון העירובים, בשימת לב על המחשת הדינים בצורה מעשית. כמו כן ניתן דגש לדעת מה הן השיטות בכל הלכה, וכיצד נהוג בזמנינו בעירובים עם רמות כשרות שונות.

במעמד השתתפו רבני העיר וראשי ישיבות שליט"א, שבאו לחזק את הלומדים על עמלם בנושא החשוב, שרבים אינם יודעים אותו, וכן הוסיפו לעורר ולחזק על הצורך להדר את העירובים, ולא להקל סתם בלי לדעת על מה סומכים.

רב העיר על היכולת של אברכים לחזק את העירוב בעיר

רב העיר הגאון הרב מיכה הלוי שליט"א עמד על התועלת שהאברכים יכולים להביא לחיזוק העירוב בעיר, על ידי שעוברים ומתבוננים, שואלים ומעוררים שימת לב של העוסקים במלאכה, להוסיף בתיקון העירוב. אמנם כמובן שצריך לשים לב להעיר בצורה נכונה, ולא לפסול דברים שאחרים עמלים עליהם שנים רבות, ולהעריך את המאמצים של האחראים שעושים מלאכתם במסירות.

כמו כן עמד על נושא של רשות הרבים בכביש ז'בוטינסקי, המוביל מתל אביב עד פתח תקוה, דרך הערים רמת גן ובני ברק, שנחשב דרך מעיר לעיר, ויש לדון בו מצד דברי הרמב"ן שהובא בביאור הלכה (סי' שמ"ה ס"ז) שיש לו דין רשות הרבים בגלל שמסור לשישים ריבוא.

בדבריו קרא לאברכים ואמר על דעת האחראי על העירוב בפ"ת הרב אברהם מנגל שליט"א, שהוא ישמח שהאברכים שלמדו ע"י "מוקד העירוב" וגם עשו שימוש בפועל בזה, שכידוע בהלכות עירובין א"א מבלי לכתת רגליים ולצאת לשטח ולראות בפועל את הדברים. שיתנובו וישאלו ויעוררו, ועי"ז יוכלו להוסיף בעירוב הקיים, לחזק את החזקה שיש לעירוב בתוספת הידורים. ובמקביל נכון להמשיך ולדאוג להקמת עירוב פנימי בעיר, שיתן מענה לדרשה של ציבור גדול שמחכה ומצפה לזה. ולסיום חיזק את האברכים שיזכו עם הלימוד החשוב של הלכות עירובין, והועיל וזכות את הרבים.

החיוב מוטל על הת"ח והיודעים לעשות עירוב, גם עירוב פנימי

הגאון רבי בן ציון רוזנברג שליט"א רב ומו"ץ במרכז פ"ת, נשא דברים באחריות של הת"ח לדאוג שיהיה עירוב טוב, והביא באריכות את דברי הגמי (עירובין דף סח.) שהיה תינוק שהיו צריכים למול אותו בשבת, ונשפכו המים החמים שהכינו עבורו, אמר רבה שיביאו מים מהבית שלו, אמר לו אביי לא עשינו עירוב בחצר. אמר רבה נסמוך על השיתוף במבוי, אמר אביי גם שיתוף לא עשינו. אלא אמר להביא ע"י גוי, משום דהוי אמירה לנכרי באיסור שבות דרבנן

דברי הרבנים לחזק את עשיית העירובים בחידור

לצורך מילה. שאל רבה בר רב חנן את אביי, היתכן מביי שיש בו שני גברי דרבני כרבנן ואין בו עירוב? אמר לו אביי שאין לו אפשרות, כיון שרבה אין כבודו לחזר כל יום שיש לאסוף את הפת, ואני טרוד בלימוד כל היום. אנו לא חיים בדרגה הזו, להיות טרוד כל היום בלימוד, יש לנו גם עיסוקים נוספים.

עוד אמר אביי, ואי אקני להו פיתא כסלא, שאני יקנה להם את הפת שלי, הרי כיון דאי בעו לה מיניאי ולא אפשר ליתבה ניהלייהו בטיל שיתוף. רואים כמה עניות היתה להם שעד כדי כך שהוא היה מקפיד על עירובו, בגלל שלא היה להם, וזה היה בדורות ההם, אבל אנחנו בדור השפע שלנו שכל דבר מתחומי החיים הגשמיים שלנו, כל דבר הוא מושקע ויפה בהידור רב, אז למה כשזה מגיע למצוה של עירוב זה לא נראה כך?

חשוב המפעל הקדוש הזה לדאוג שכל אחד בעיר יוכל לטלטל ללא חשש ופקפוק כלל. יהי' עמכם. עכ"ד.

כמו כן השתתפו הרבנים הגאונים, **הגאון רבי מרדכי רבינוביץ שליט"א** ראש ישיבת אור ישראל, **הגאון רבי ששון כהן שליט"א** רב שכונת כפר אברהם, **הגאון רבי צבי אלימלך הורביץ שליט"א** רב ביהכ"ס צאנז, **הרב עזריאל פויפר שליט"א** ראש כולל מדרשית לב לאחים, וכן **האחראי על העירוב של העיר במשך עשרות שנים במסירות רבה, הרה"ג אברהם מנגל שליט"א**.

שיעור על המעלות של עירובים שינוניים לעומת עירוניים

המעמד התקיים לכלל תושבי העיר, שיבואו ויטעמו מהלכות עירובין, ולצורך כך ערכנו שיעור מיוחד עם מצגת חדשה הכוללת את רשימת הנושאים המרכזיים שבהם לא ניתן להקפיד ברוב עירובי הערים והישובים, ונאלצים להסתמך על שיטות מקילות, שחלקם דחוקות מאוד, לעומת העירובים השכונתיים שמקפידים מאוד על כל הדברים האלו, ורוב העירובים עומדים בהם, [כמובן שיש דרגות שונות בעירובי הערים, ויש דרגות שונות בעירובי השכונות עצמן, אבל הקו הכללי הוא שבדברים האלו מקפידים בעירובים השכונתיים, מה שאינו בעירובים העירוניים].

נזכיר אותם כאן בקצרה, בלי להביא את השיטות הסוברות כך או כך. א. **שיהיה עמוד ישר, ולא עקום.** בעירוב עירוני אין מנוס מכך, כיון שיש הרבה עמודים ובמשך הזמן יש משאית וטרקטורים שפוגעים בהם, וכן שאר סיבות של חפירות ועבודות בשטח, ואי אפשר לתקן כל עקמימות ונאלצים להקל בזה מהתחלה. אבל בעירוב שכונתי מקפידים שהעמודים יהיו ישרים, וגם הם עומדים במקומות יציבים יותר, ולפחות כשהעמוד עקום מעמידים לחי במקום הנכון.

ב. **חוט מתנדנד ברוח מצויה,** שנחלקו בו האחרונים, והובא במשנ"ב סי' שס"ב ס"ק ס"ד, בעירובים עירוניים כמעט בהכרח שיהיה חוט מתנדנד גם בשיעור יותר מרוחב העמוד, כיון שיש חוטים ארוכים, וגם יש הרבה חוטים שחלקם מתרופפים במשך הזמן ואי אפשר לטרוח למתוח את כולם, וגם כשאין לחיים יוצא שנדנד של כמה סנטימטרים כבר יוצא מבין העמודים. ובעירוב שכונתי שמקפידים להעמיד לחיים ברוחב כשלושים ס"מ, הרי גם הנדנד מצוי אינו יוצא מבין רוחב הלחיים. בנוסף שיש רק מעט צורות הפתח, ויש את האפשרות להשקיע בהם יותר, וגם מקפידים שלא יהיו חוטים ארוכים. [וכמובן צרך שהבודקים ידעו את חשיבות הדברים כדי שבאמת יהיה עירוב הלהכה].

ג. **החוט יהיה ישר ולא שוקע,** כפי שכתב בשער הציון (ס"ו ס"ב) שצריך ליזהר לתקנו. שיעור השקיעה לא הבאר במפורש, אך לפי הטעם שכתב המשכנות יעקב שם, שאמצע החוט ששוקע ויורד למטה נחשב בין העמודים, א"כ אפילו מעט. ואין מנוס מכך בעירוב שהחוט יושב על ראש העמודים, והחוט ארוך כמה עשרות מטרים. אבל בעירובים השכונתיים שמעמידים לחיים, הרי גם כאשר החוט שוקע מעט, הוא למעלה מראשי הלחיים שהם משמשים כעמודים.

יש להדגיש שכל הפתרון בלחיים הוא רק כאשר יודעים לבדוק את מיקום המדויק בעזרת המכשירים המיוחדים המיועדים לכך, אחרת אין כמעט סיכוי שהלחיים יהיו כהלכה, ויש בזה מכשול גדול באנשים שעושים לפי מראה עיניהם, ואכמ"ל.

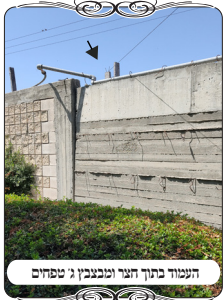
ד. **דין רוק שטחים שאינם ראוים לשימוש,** מקפידים ברוב העירובים העירוניים שלא לכלול שדות זרועים בתוך היקף העירוב, ולא מקילים את דברי הדבר שמאול בשדות שלנו, וכמו שכתבו הפוסקים שזו קולא דחוקה מאוד, ואולי גם לא נאמרה על המציאות שלנו. ובכל זאת מקילים בשטחי קוצים גדולים, למרות שגם בהם אי אפשר לעבור, כיון שאינם יכולים להימלט מבעיה זו, ונאמרו סברות לחלק בין שטחים זרועים לשטחי קוצים, אבל מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל ועוד פוסקי הזמן הורו שיש לשטחים אלו דין קרפף, כמו מים שהציפו את החצר (שו"ע סי' שנ"ח סי"א), לכן בעירובים שכונתיים מקפידים לא לכלול שטחים כאלו, אלא להקיף אותם בפני עצמם, או לפנות בהם שבילים שיעברו בתוכם.

ה. **דין רשות הרבים** מונע את האפשרות לעשות עירוב, אלא עם שערים הנסגרים בלילות. ברוב המקומות מקילים לסמוך על השיטות שאין רשות הרבים כשיטת רש"י שצריך שישים ריבוא, אבל בעירובים עירוניים מצוי שכוללים כבישים בין עירוניים ש"א שנחשב מסור לשישים ריבוא, ואז העירוב אינו מועיל. בעירובים שכונתיים לא מערבים מקומות אלו, וגם כשעושים אותם בפני עצמם להציל את המטלטלים מחוסר ידיעה, אומרים שלא לטלטל בהם.

ו. **שכירות רשות מגוי,** בעירובים העירוניים מסתמכים על שכירות מהממשלה, שבזמננו אין להם את הסמכות הנדרשת ע"פ ההלכה כדי להתיר, אבל בעירובים שכונתיים שוכרים באופן פרטי, או מדגישים שלענין זה אינו מסודר, שאינו מתיר כלים ששבתו בבית והוצאה מהדירה עצמה.

עמוד בתוך מפעל סגור פוסל את העירוב גם כשניכר מלמעלה

בשבוע זה קראו לנו מהמועצה של אחת הערים בארץ, בעקבות בקשת הרב של העיר שיעשו תיקון דחוף בעירוב. באותו שבוע הוא סייר עם האחראי על העירוב בעירו, וגילה שיש בה דבר הפוסל את העירוב. במקום מסוים שהקו של חוטי העירוב מתחבר לקוד מעל טון של מפעלים, שהוא משמש המשך של מחיצות העירוב, עשו עמוד קטן בתוך החצר של המפעל, וקשרו את החוט לראש העמוד המבצבץ מעל הגדר. יוצא שהעמוד של צורת הפתח נמצא בתוך מפעל המוקף בגדר מכל צדדיו, ועל כן זה כותב המשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק ק"ג) בשם המקור חיים, שאם העמיד את העמודים בתוך חצר המוקף מדי רוחותיו, לאו כלום הוא, ואפילו אם רק קנה אחד העמיד שם ג"כ לא מהני. זאת אומרת שזה פוסל את כל העירוב, כי אם הפתח הזה אינו כשר, אלא הוא פרוץ, יש כאן פירצה של עשרים מטר, יותר מי אמות, שאף אם כל העיר עם גדרות והעמוד מרובה על הפרוץ, אינו כשר, כמ"ש השו"ע (סי' שס"ב ס"ט) שעומד מרובה אינו מועיל לפירצה שיש בה יותר מי אמות, [שהם כ 4.80 מטר לשיעור רח"נ].

העמוד בתוך החצר ומבצבץ י טפחים

והנה יש להוסיף, שאמנם ההלכה בידינו כדעת המשנ"ב, אך ידוע שהחת"ס בתשובה היקל בעמוד בתוך חצר, שכיון שראשו ניכר לרחוב, הוא מועיל גם לרחוב. א"כ יתכן שלפ"ז העירוב לא נפסל. אבל החת"ס כתב שם שהיינו דוקא באופן שראש העמוד בולט וניכר מעל הגדר בשיעור של י טפחים, וכאן אפילו זה לא היה אלא ראו רק ג' טפחים מהעמוד, א"כ גם לשיטה זו אי אפשר להכשירו.

ביום חמישי הגענו יחד עם אחד מצוות העוסקים בתיקון העירובים, כדי לתקן דבר אחר בעיר, ופתאום האחראי מראה לנו גם את העמוד הזה, והסתפקנו מאוד איך לתקן אותו. במבט ראשון רצינו לעשות מה שכל הקוראים מיד אומרים, להעמיד לחי על הקיר מבחוץ, ואז הלחי הוא העמוד האמיתי מתחת החוט, כנהוג בעירובים שכונתיים, משום שזה תיקון קל יותר מאשר להביא עמוד חדש ולחבר אותו. אבל יש דבר חשוב שלומדים במסגרת השיעורים של מוקד העירוב, לא לעשות לחיים בעירובים עירוניים ובישובים, כי הם לא מבינים מספיק מהו ההיתר בלחי, ולא יודעים לכיון את הלחי תחת החוט. ואפילו אם נסביר להם ונעמיד את הלחי כעת במקום הנכון, יתכן שבהמשך החוט יקרע והוא יקשור אותו במקום אחר בקיר, ויסתמך על הלחי שנמצא לידו ולא מתחתיו, כי

עמוד חדש שנעשה מחוץ לקיר

הוא לא מבין שהלחי הוא כמו עמוד מתחת החוט. [ליתר ביטחון ניסיון גם כאן לומר לאחראי שנעשה לחי, והוא הסכים אך שאל מיד איך זה עוזר, למה במקום אחר שיש בעיה אתה לא שם לחי זהו. ושוב ראינו שאי אפשר לעשות לחיים בעירוב עירוני, מחשש שיסמכו עליו בצורה שאינה כשרה]. באמת זה היה נסיון שבילנו, כי להביא עמוד זה היה טירחא גדולה מאשר לעשות לחי במקום, והרי לא מבקשים מאיתנו יותר. אך בכל זאת למען הכשרות העתידית, נסענו והבאנו עמוד וחיברנו תחת החוט, ובתפילה שנזכה לזכות את הרבים בצורה שלא ייצא מכשול ח"ו.

שימת לב להלכות המעשיות היוצאות מההלכות הנלמדות

בשבוע זה התחילו אלפי אברכים ללמוד משנ"ב הלכות עירובין ולהיבחן עליו, במסגרת עיון ההלכה, מבית עיון הפרשה. דבר ראשון אנו מברכים את אלפי הלומדים שיראו ברכה בלימודם, להבין ולהחכים, לדעת ולקיים הלכה. ובזכות זו יתברכו גם כל הת"ח אנשי המערכת המזכים את הרבים.

לרגל התחלת הלימוד של אלפי בני תורה יצא לאור בס"ד

חוברת חדשה בסידרת "פתח העירוב" חלק ג' הלכות ונידונים אקטואליים על סדר השו"ע ומשנ"ב

דברים נחמדים ומועילים מאוד להבנת ההלכות בצורה מעשית

ניתן להשיג את החוברת (מכ"ז סיון)

בבני ברק רח' אור החיים 23 ק"ב

במודיעין עילית רח' אור החיים 14 ק"ג

בירושלים, בגבעת שאול בטל' 0583248468

לשיעור הדרכה דיגיטליים - מכון הלכה למעשה - A532534735@GMAIL.COM